

Bài 19

SỰ PHÂN BỐ SINH VẬT VÀ ĐẤT TRÊN TRÁI ĐẤT

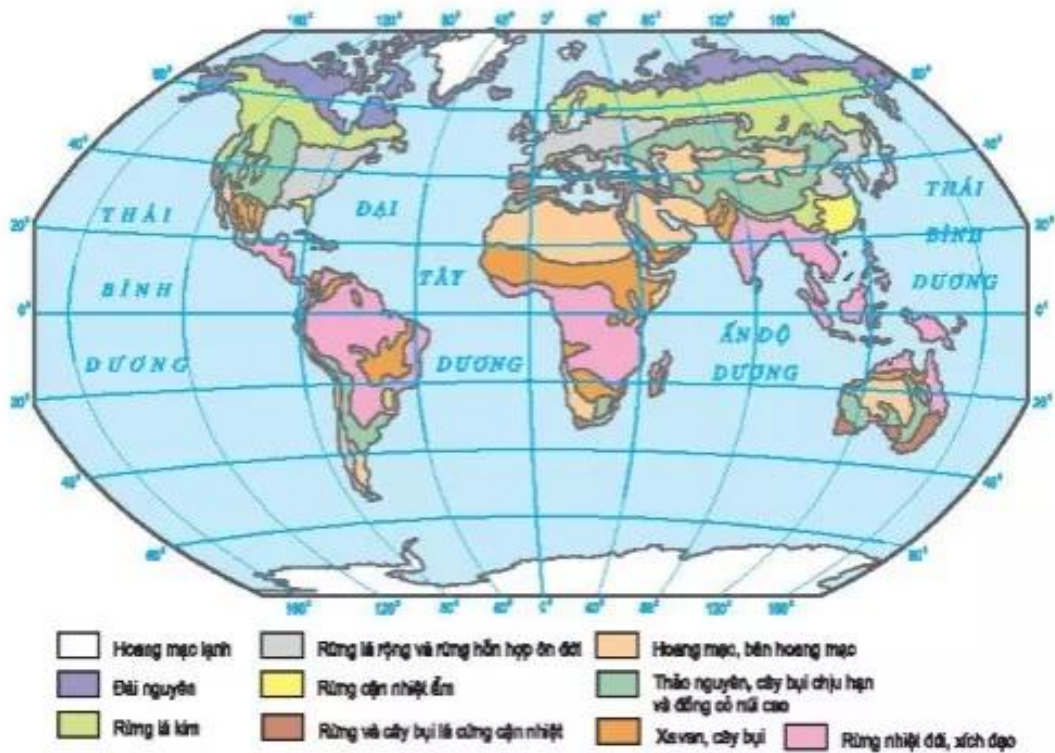
Trong tự nhiên, trên cùng một diện tích có tính đồng nhất nhất định, các loài thực vật thường sống chung với nhau. Toàn bộ các loài thực vật khác nhau của một vùng rộng lớn được gọi chung là thảm thực vật.

Sự phân bố của các thảm thực vật trên Trái Đất phụ thuộc nhiều vào khí hậu (chủ yếu là chế độ nhiệt, ẩm) ; chế độ nhiệt, ẩm lại thay đổi theo vĩ độ và độ cao, do đó các thảm thực vật cũng thay đổi theo vĩ độ và độ cao địa hình. Đất chịu tác động mạnh mẽ của cả khí hậu và sinh vật nên sự phân bố đất trên các lục địa cũng thể hiện rõ các quy luật phân bố này.

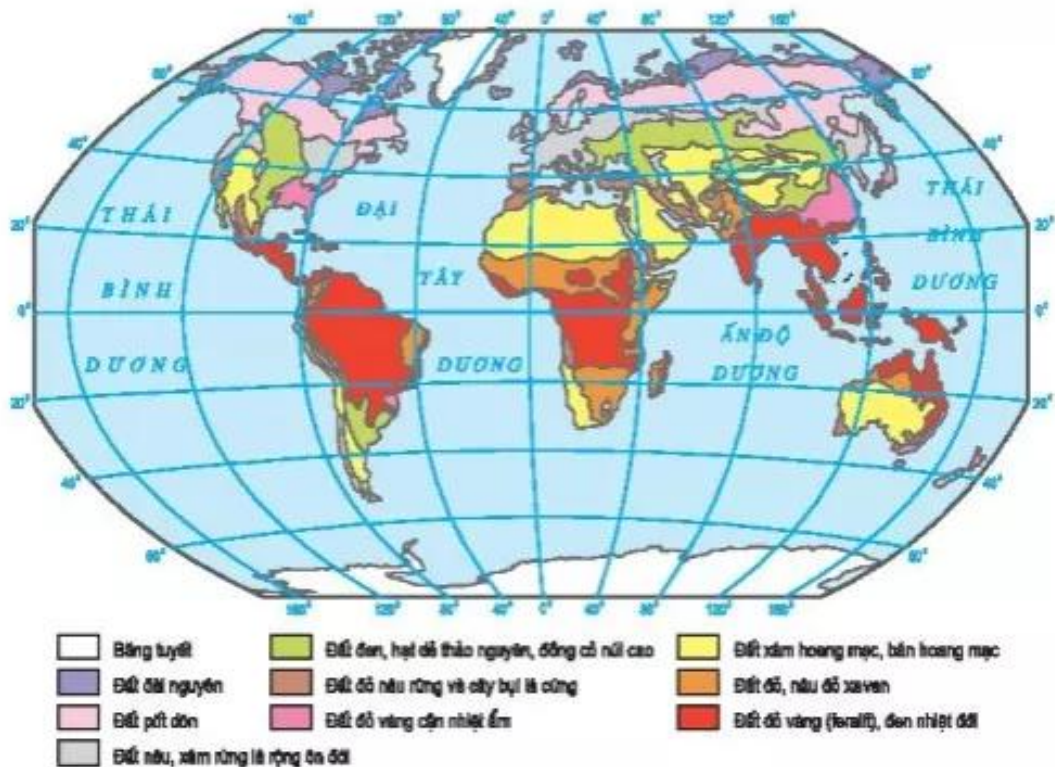
I – SỰ PHÂN BỐ SINH VẬT VÀ ĐẤT THEO VĨ ĐỘ

Sự phân bố sinh vật và đất trong tự nhiên chịu ảnh hưởng chủ yếu của điều kiện khí hậu. Vì thế, tương ứng với các kiểu khí hậu sẽ có các kiểu thảm thực vật và nhóm đất chính sau đây :

Môi trường địa lí	Kiểu khí hậu chính	Kiểu thảm thực vật chính	Nhóm đất chính
Đới lạnh	– Cận cực lục địa	– Đài nguyên	– Đài nguyên
Đới ôn hoà	– Ôn đới lục địa (lạnh)	– Rừng lá kim	– Pôtdôn
	– Ôn đới hải dương	– Rừng lá rộng và rừng hỗn hợp	– Nâu và xám
	– Ôn đới lục địa (nửa khô hạn)	– Thảo nguyên	– Đen
	– Cận nhiệt gió mùa	– Rừng cận nhiệt ẩm	– Đỏ vàng cận nhiệt ẩm
Đới nóng	– Cận nhiệt địa trung hải	– Rừng và cây bụi lá cứng cận nhiệt	– Đỏ nâu
	– Cận nhiệt lục địa	– Hoang mạc và bán hoang mạc	– Xám
	– Nhiệt đới lục địa	– Xavan	– Đỏ, nâu đỏ
Đới nóng	– Nhiệt đới gió mùa	– Rừng nhiệt đới ẩm	– Đỏ vàng (Feralit)
	– Xích đạo	– Rừng xích đạo	– Đỏ vàng (Feralit)

Hình 19.1 - Các kiểu thảm thực vật chính trên thế giới

Hình 19.2 - Các nhóm đất chính trên thế giới

Dựa vào các hình 19.1, 19.2 và kiến thức đã học, em hãy cho biết :

– Thảm thực vật đài nguyên và đất đài nguyên phân bố trong phạm vi những vĩ tuyến nào ? Những châu lục nào có chúng ? Tại sao ?

Hình 19.3 - Đài nguyên

Hình 19.4 - Rừng lá kim

– Những kiểu thảm thực vật và nhóm đất thuộc môi trường đới ôn hoà phân bố ở những châu lục nào ? Tại sao đới này lại có nhiều kiểu thảm thực vật và nhóm đất như vậy ?

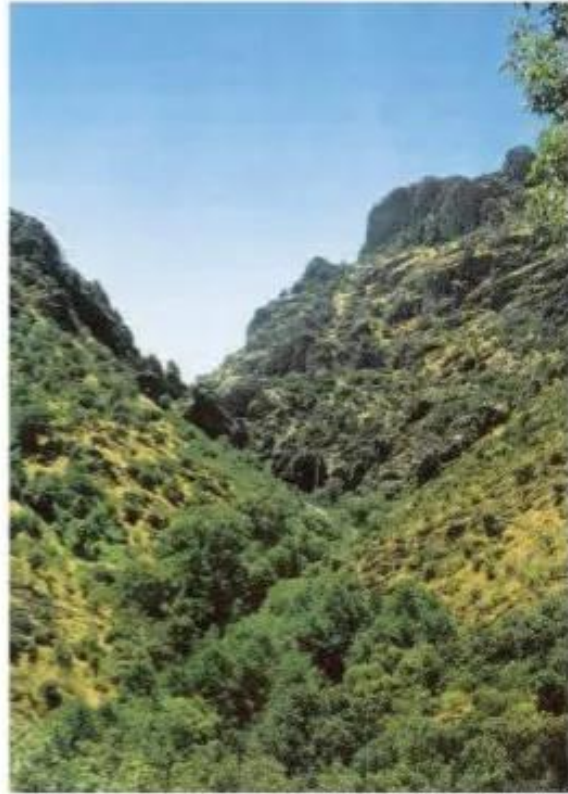
Hình 19.5 - Rừng lá rộng ôn đới

Hình 19.6 - Thảo nguyên ôn đới

Hình 19.7 - Rừng cận nhiệt ẩm

Hình 19.8 - Rừng và cây bụi lá cứng cận nhiệt

– Những kiểu thảm thực vật và nhóm đất môi trường đới nóng chiếm ưu thế ở những châu lục nào? Những châu lục nào không có? Tại sao?

Hình 19.9 - Xavan

Hình 19.10 - Rừng nhiệt đới ẩm

II – SỰ PHÂN BỐ ĐẤT VÀ SINH VẬT THEO ĐỘ CAO

Ở vùng núi, càng lên cao, nhiệt độ và áp suất không khí càng giảm, còn độ ẩm không khí lại tăng lên đến một độ cao nào đó rồi mới giảm. Chính sự khác nhau về nhiệt và ẩm này tạo nên sự thay đổi của thực vật và đất theo độ cao.

Hình 19.11 – Sơ đồ các vành đai thực vật và đất ở sườn Tây dãy Cap-ca

Dựa vào hình 19.11 và kiến thức địa học, em hãy cho biết ở sườn Tây dãy Cap-ca từ chân núi lên đỉnh có những vành đai thực vật và đất nào?

Câu hỏi và bài tập

1. Nguyên nhân nào dẫn tới sự phân bố của các kiểu thảm thực vật và đất theo vĩ độ?
2. Nguyên nhân gây ra sự phân bố các vành đai thực vật và đất theo độ cao là gì?
3. Dựa vào hình 19.1 và 19.2, hãy cho biết: Dọc theo kinh tuyến 80°Đ từ Bắc xuống Nam có những thảm thực vật và những nhóm đất nào? Chúng thuộc các đới khí hậu nào? Phân bố ở phạm vi những vĩ tuyến nào?